

ئەو كەسەى قسە ناكات، نىيە: بەسەرھاتى پەنابەرە برىندارەكانى كورد*

فەرھاد جەھانمىيەھەن، سىسىلىيا پەرسۇن، ھۆمەر شىخمووس
خوئىندنەوہ: د. ھاشم ئەحمەدزادە

”

“

په‌نابه‌ری و ژینانی ئاواره‌یی و هه‌نده‌ران بوو‌ته چاره‌نووسی سه‌دان هه‌زار کورد له چوار گۆشه‌ی گۆی زه‌ویدا. لیکۆلینه‌وه له باره‌ی دیاره‌ی په‌نابه‌ری و ئاواره‌یی، یه‌ک له بواره سه‌رنج‌راکیشه‌کانی زانسته کۆمه‌لایه‌تی و مرۆبیه‌کانی ئەم سه‌رده‌مه‌یه. هه‌ر ئه‌وه‌ی که به‌شیک له ریکخراوی نه‌ته‌وه یه‌ک‌گرتوو‌ه‌کان (United Nations) ته‌رخانی پرسى په‌نابه‌ران کراوه، کۆمیسۆنی بالای په‌نابه‌رانی نه‌ته‌وه یه‌ک‌گرتوو‌ه‌کان، (UNHCR) نیشاندهری گ‌رنگی و به‌ربلاوی ئه‌م پرسه له سه‌رانسه‌ری جیهاندا. په‌نگه پرسى ئاواره‌یی و ده‌ربه‌ده‌ری له دێ‌زمانه‌وه به‌شیک جیهانه‌کراوه بووبیت له میژوو‌ی کۆمه‌لگه مرۆبیه‌کان. له سه‌رده‌می مۆدێ‌رن‌دا و له ئاکامی هاتنه‌کایه‌ی ناسنامه مۆدێ‌رنه جورا‌جۆره ئیتنیکى، نه‌ته‌وه‌یی، ئایینی و سیاسیه‌کاندا، ئەم پرسه ره‌هه‌ندی نوێتر و به‌رفراوانتری به‌خۆیه‌وه بینیوه. زۆر «خود» بۆ سه‌لماندنی خۆی «ئه‌وی» دیکه له شوین و وارگه‌ی خۆی ده‌رده‌کات. ئیستا باس له هه‌بوونی ۷۰ میلیۆن په‌نابه‌ر له سه‌ر گۆی زه‌ویدا ده‌کریت. ولاتانی جیهانی سه‌یه‌م له ئافریقا و ئاسیا و باشووری ئامریکا له‌م باره‌یه‌وه پشکی شێریان به‌رکه‌وتوو‌ه. له‌م نێوه‌شدا نه‌ته‌وه‌ی کورد له سه‌رتاسه‌ری سه‌ده‌ی بیسته‌م به‌ملاوه‌وه، یه‌ک له نه‌ته‌وه ئاماده‌کانی گۆره‌پانی ئاواره‌یی بووه و له چه‌ند ده‌یه‌ی رابردوو‌دا ناوی کورد به‌ به‌رده‌وامی له راپۆرته‌کانی ریکخراوه په‌نابه‌رییه‌کاندا ده‌رکه‌وتوو و هه‌ندی جار بوو‌ته ئیکۆنی بیده‌ره‌تانی و تراژیدیای مرۆقی له‌سه‌ر ئاستی جیهاندا. کۆره‌وه مه‌زنه‌که‌ی به‌هاری ۱۹۹۱ له باشووری کوردستان و ته‌رمه‌ بچکۆلانه‌که‌ی ئالانی کورد که له ۲۰۱۵ له که‌ناره‌کانی ده‌ریای ئیژه‌دا دۆزراوه‌وه و دلێ سه‌رجه‌م مرۆقایه‌تی ئیشاند، دوو نمونه‌ی بچوو‌کن

له تراژیدیای مرۆقی کورد له کۆتا ده‌یه‌ی سه‌ده‌ی بیسته‌م و دووه‌م ده‌یه‌ی سه‌ده‌ی بیست و یه‌که‌مدا.

پرسی کۆچه‌ران و په‌نابه‌رانی کورد یه‌ک له بواره‌یه که له سالانی رابردوو‌دا سه‌رنجی کۆمه‌لیک له لیکۆله‌ره‌وانی کورد و بیانیی بۆ لای خۆی راکیشاوه و چه‌ندان لیکۆلینه‌وه‌ی به‌که‌لکی ئاکادیمیکی لێ که‌وتوو‌ه‌ته‌وه. به‌لام چاوخشان‌دینیک به‌ دۆسیه‌ی لیکۆلینه‌وه له‌م باره‌یه‌دا زۆر دلخۆشکه‌ر نییه و هه‌تا پیدانی جیگه و پینگه‌ی شیاو به‌ لیکۆلینه‌وه له‌سه‌ر ئەم پرسه گ‌رنگ و به‌ربلاوه‌دا، پێسته‌هه‌نگاوی زیاتر و زۆتر هه‌لیندیرتیه‌وه. کتیه‌ تازه‌که‌ی کۆمه‌لیک لیکۆله‌ره‌وه‌ی کورد و بیانی له ولاتی سوید هه‌نگاوێکی شایانی باسکردنه له‌م پێوه‌ندییه‌دا.

کتیبی «ئه‌و که‌سه‌ی قسه‌ ناکات، نییه: به‌سه‌رهاتی په‌نابه‌ره برینداره‌کانی کورد»، که له‌لایه‌ن فه‌هاد جه‌هانمیهن، سیسیلیا په‌رسۆن و هۆمه‌ر شیخمووسه‌وه به‌ره‌م هاتوو، هه‌نگاوێکی پیرۆزه له رێه‌وه‌ی که‌م پێوراوی لیکۆلینه‌وه له‌سه‌ر پرسى په‌نابه‌ری کورد. ئەم کتیه‌ به‌ ته‌رکیز له‌سه‌ر به‌شیکى تایه‌تیه‌ی پیکه‌ته‌ی په‌نابه‌رانی کورد له سوید، بواری لیکۆلینه‌وه‌که‌ی زۆر سنووردار کردوو و به‌م کاره‌ی یارمه‌تیه‌کی به‌رچاوی کردوو به‌ به‌خشینی رووناکی به‌ پرسى په‌نابه‌ری به‌گشتی و پرسى په‌نابه‌ری کورد به‌تایه‌تیه‌ی و له‌مانه‌ش تایه‌تیه‌تر، پرسى په‌نابه‌رانی برینداربووی کورد له شه‌ری رزگاریدا.

هاوکات و دوا‌به‌دوای دامه‌زرانی ده‌وله‌ت نه‌ته‌وه مۆدێ‌رنه‌کانی ئێران، عیراق، تورکیا و سووریا له‌ نیوه‌ی یه‌که‌می سه‌ده‌ی بیسته‌مدا، پرسى کورد ره‌هه‌ندیکی له هه‌میشه زیاتری سیاسی به‌خۆیه‌وه گ‌رت و خه‌بات بۆ وده‌سته‌ینانی مافه‌ دیمۆکراتیکه

نه‌ته‌وه‌یی‌یه‌کان، بوو به به‌شیکی جیانه‌کراوه له ژبانی مروقی کورد. له چوار ده‌یه‌ی رابردوودا ژماره‌یه‌کی به‌رچاوی په‌نابه‌رانی کورد بریتی بووه له‌وه‌که‌سانه‌ی له‌ریزی بزووتنه‌وه نه‌ته‌وه‌یی‌یه کوردییه‌کاندا به‌شداری شه‌ری رزگاری بوونه و له‌ئاکامی شه‌ردا بریندار بوونه و دواتر ژماره‌یه‌کی زور که‌میان هه‌لومه‌رجی ژبان له‌هه‌نده‌رانیان بو ره‌خساوه. به‌شیک له‌م خه‌باتکاره کوردانه، رییان که‌وتووته ولاتی سوید که ژماره‌یه‌کی به‌رچاوه‌په‌نابه‌ری کوردی لێیه که له‌نیواندا هه‌ندیکیان برینداربووی شه‌ری دژی ئه‌وه‌سه‌لاتدارانه‌ن که به‌سه‌ر کوردستاندا زالن. به‌م جو‌ره ئه‌م کتێبه په‌رده له‌سه‌ر ژبانی په‌نابه‌ری و ئاواره‌یی که‌سانیک هه‌لده‌داته‌وه که رۆژگاریک له‌وپه‌ری باوه‌ر و هیز و غروره‌وه چه‌کی رزگارییان کردووته‌شان و دواتر له‌شه‌ری نابه‌را‌به‌ردا بریندار بوونه و به‌هه‌زاران چه‌رمه‌سه‌ری خۆیان گه‌یاندووته ولاتی سوید. ئه‌مانه‌ کین و چۆن ژبان به‌سه‌ر ده‌به‌ن و رووبه‌رووی چ جو‌ره‌گرفتیک ده‌بنه‌وه و کۆسپه‌کانی سه‌ر ریگی ژبانی رۆژانه‌یان کامانه‌ن؟ بی هه‌چ گومانیک ژبان و به‌سه‌رهاتی ئه‌م جو‌ره‌که‌سانه‌ ده‌کریت بیته‌به‌هه‌وینی سه‌دان لیکۆلینه‌وه و هه‌زاران به‌ره‌می هه‌نهری و ئه‌ده‌بی. ئه‌م کتێبه‌هه‌نگاوکی شیوا بو‌بواریکی پیوست و گرنه‌که له‌به‌سه‌رهاتی کۆمه‌لیک مروق که راسته‌وخۆ گرێدراوی چاره‌نووسی نه‌ته‌وه‌ی کورده له‌هه‌موو به‌شه‌کانی کوردستان.

با ئاوریک له‌ناوه‌رۆکی ئه‌م کتێبه‌ و باسوخواسته‌کانی بده‌ینه‌وه

هه‌ر له‌یه‌که‌م وتاری ئه‌م کتێبه‌وه، گێرانه‌وه‌ی تاکه‌که‌سیی فه‌ره‌اد و به‌ره‌مه‌هاتنی ئه‌م کتێبه، تیده‌گه‌ین که فه‌ره‌اد جیهانمیه‌هن، هه‌لگری بیروکه‌ی سه‌ره‌کیی پشت ئه‌م

کتێبه‌یه. فه‌ره‌اد ئه‌زموونی تاکه‌که‌سیی خۆی له‌سه‌رده‌می منالییه‌وه ده‌گێرته‌وه و باسی ئه‌وه ده‌کات که چۆن دوو بری پێشمه‌رگه‌ بوونه و به‌شدارییان له‌شه‌ری چه‌کداریدا کردوووه و هه‌ر ئه‌م راستیه‌ش ده‌بیته‌هۆکاری ئه‌وه‌ی که ئه‌و دوا‌جار له‌گه‌ل بنه‌ماله‌که‌ی ولاتی ئیران به‌جی به‌ئیلن و ریگه‌ی دژواری په‌نابه‌ری بگرنه به‌ر و له‌دوا‌مه‌زلی هه‌لاته‌ه‌لاتی گه‌ران به‌شوین په‌ناگه‌یه‌کدا له‌سوید بگێرسینه‌وه. دواتر فه‌ره‌اد که سه‌ردانی مالی براکانی ده‌کات و شه‌وانه‌ لای ئه‌وان ده‌مینێته‌وه، هه‌ست به‌کارتیکه‌ری شه‌ر له‌سه‌ر براکانی ده‌کات و شاهیدی راجه‌نین و خه‌ونی ناخۆشی شه‌وانه‌ی ئه‌وان ده‌بیته. ئه‌مه لای فه‌ره‌اد ده‌بیته‌پرسیار و سالانیک دواتر، پرسسی تراوما و کارتیکه‌ری شه‌ر له‌سه‌ر به‌شداری شه‌ری چه‌کداری، ده‌بیته‌به‌یه‌ک له‌پرسیاره‌ سه‌ره‌کییه‌کانی لیکۆلینه‌وه‌کانی. ئه‌م کتێبه‌به‌شیوه‌یه‌ک به‌دوادا‌چوونی فه‌ره‌اده‌بو‌گه‌ران به‌شوین ئه‌و پێشمه‌رگه‌ و گریلایانه‌ی به‌شداری شه‌ر بوونه و له‌ره‌وتی شه‌ره‌کاندا بریندار کراون و ئیستا له‌ولاتی سوید ده‌ژین. فه‌ره‌اد به‌هاوکاری پروفیسۆریکی سویدی، پیروی لیه‌دینپی‌ری، کۆمه‌لیک پرسیار گه‌لاله‌ ده‌کات و له‌نیوان سالانی ۲۰۰۸ و ۲۰۱۱دا له‌گه‌ل بیست و شه‌ش پێشمه‌رگه‌ و گریلا که سه‌ر به‌زۆره‌ی پارتیه‌ کوردییه‌کانن، دیدار و گفتوگو ده‌کات و ئه‌نجام ده‌بیته به‌شیکی سه‌ره‌کیی پرۆژه‌ی ئه‌م کتێبه. له‌کۆتا لاپه‌ره‌ی کتێبه‌که‌دا لیستی نو‌پارتیی سیاسی کورد ریز کراوه که ئه‌و بیست و شه‌ش که‌سه‌ی چاوپێکه‌نیان له‌گه‌ل کراوه سه‌ر به‌و پارتیبانه‌ن. پارتیه‌ سیاسیه‌کان بریتین له‌پارتیی دیمۆکراتی کوردستان، یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان، پارتیی کۆمۆنیستی عێراق، حیزبی دیمۆکراتی

كوردستانى ئىران، حىزىبى دىمۆكراتى كوردستان، رېڭخراوى كوردستانى حىزىبى كۆمۇنىستى ئىران (كۆمەلە)، حىزىبى كۆمەلەى كوردستان**، سازمانى خەباتى كوردستانى ئىران و پارتىسى كرىكارانى كوردستان.

شېۋازى گىفتوگۇكان بەو جۇرەيە كە وەلامى پرسىارەكان هەندى جار راستەوخۇ گواستراونەو و هەندى جارېش ناراستەوخۇ و لە لاىەن كەسى پرسىارەكەرەو دەگىردىنەو. زۆر جاران و لە زۆر شوئىنى كىتتېبەكەدا چەند دېر شىعەرى شاعىرىكى كورد، بۆ نمونە بىكەس، شاكەلى و دەشتى، دەبنە رازىنەرەوئى دەقە گىفتوگۇبىيەكان. ئەمە لەراستىدا شىتېكە زىاتر لە چاوپىكەوتنىكى راستەوخۇ كە خوئىنەر بانگەئىشتى پرسىار و وەلامى دىارىكراو بكات. بەلكوو پرسىارەكان لەسەر بنەمايەكى دىارىكراو و بۆ گەبىشتن بە ئەنجامى دىارىكراو و دۆزىنەوئى وەلام بۆ پرسىگەلى دىارىكراو گەلالە كراون. ئەمەش لە لىكۆلىنەوئىدا شىتېكى ئاسابىيە و توئزەر دەخوازىت بە دەستىشانكردىنى خالى دىارىكراو، ئامانجى دۆزىنەوئى وەلامگەلى دىارىكراو بىيىكىت.

هەر وەك ناوى كىتتېبەكە دەرى دەخت، پرسى زمان پرسىكى جەوھەرىيە لە ژيانى زەحمەت و پر لە ئالنگارىيى برىندارانى شەرى پىشمەرگايەتېدا. لەبەر زۆر هۇكارى جەستەبى و دەروونى، راھاتن بۆ پەنابەرىكى برىندار لەگەل كۆمەلگەى تازەدا لە زۆر بارەو زۆر زەحمەتترە لە راھاتنى پەنابەرىك كە بەشدارى راستەوخۇ شەر نەبوو و نەكەوتووئە ژىر كارتىكەرىيى راستەوخۇ شەرەو. ئەمە بەو مانابەيە كە گىرفتە گىشتىيەكانى ژيانى پەنابەرى لای پەنابەرىك كە بەشدارى شەر بوو زۆر زىاترن. زمان يەك لەو بوارانەيە. لەراستىدا

زمان كىلىلى چوونە نىو كۆمەلگەى تازەيە. لە بەسەرھاتى ژيانى بەشدارانى ئەم چاوپىكەوتنەدا بەردەوام دروستبوونى ئەم دەربىرنە خۇى دەردەخت.

لە چاوپىكەوتنەكاندا لاىەنى جىندەرى، لەبەرچا و گىراو و دوو لە بەشداربوانى لىكۆلىنەوئى كە ژىن كە زۆر بەوردى باسى ئەزمونەكانى ژيانى پىشمەرگايەتېي خوئان دەكەن. ئەمە بىزاردەيەكى جوانە و دەبىتە هۇكارى ئەوئى كە خوئىنەر تەنيا دىوى پىاوانى شەر نەبىنەت و گىرانەوئى ژنانەش بىتتە بنەماى بۆچوونەكانى لەسەر شەر و كارتىكەرىيەكانى.

هەر وەك نووسەرانى كىتتېبەكە ئامازەى پى دەكەن، ناكرىت ئەم كىتتېبە لە بارى ژانرىيەو بەخىيە چوارچىوئى ژانرىكى دىارىكراوئە. ئەمە كىتتېبىكى تەواو ئاكادىمىك نىيە كە لە نووسىنىدا هەموو پىئوئەكانى لىكۆلىنەوئىيەكى وردى ئاكادىمىك رەچا و گىراون. كىتتېبەكە لە بارى ئامازە بە سەرچاوەكانەو هەلگىرى هىچ كام لە پىئوئە ناسراوئەكانى ئامازەپىدان و سەرچاوەنووسى نىيە. گەرچى لە كۆتايىيى كىتتېبەكەدا لىستىكى پىنج لاپەرەيى سەرچاوە رىز كراو، هەلەت بە هەلە و كەموكۆرىيى بەرچاوەو، بەلام دىار نىيە لە كۆبى كىتتېبەكەدا كەلك لەو سەرچاوانە وەرگىراو و كامە لاپەرەى كىتتېبەكان ئامازەى راستەوخۇئىان پى دراو.

ئەوئى كە كىتتېبىك بەرھەمى زىاتر لە نووسەرېك بىت لە دونىاي ئاكادىمىيادا شىتېكى نامۆ نىيە و زۆر كىتتېبى لىكۆلىنەوئىيى واژۆى زىاتر لە كەسىكىيان بەسەرەوئىيە. بەلام لەم كىتتېبەدا زەحمەتە بزانى كام وتار هى كام نووسەرە. گەلو سەرئاپاي كىتتېبەكە سى قولى نووسراو؟ گەلو سى نووسەرەكە كارى ئىدىتۆرى/ رىداكتۆرىيان كىرەوئە؟ خوئىنەرى كىتتېبە لەم

سەردەمەدا چاوەروانیی زۆر ھاسانکاریی لە نووسەرەکان ھەبێ و ناتوانیبت لەوە تێ بگات چۆن کتییکی بیکھاتوو لە چەندین بەش و نزیکی ۲۰۰ لاپەرە، ھەلگری پێرسیت نەبیت، ئیتر با ھەر باسی ئیندیكس نەکەین. لە ھەمان کاتدا ئەم کتیبە بەرھەمیکی ئەدەبییش نییە کە تیبدا خوینەر بتوانیبت شوینپی ژبانی بریندارانیکی ھەلگری ت کە بەشیک لە لەشی خوێان لە رەوتی خەباتدا لەدەست داوە و بەم جوړە شیوازی ژبانیان بو ھەمیشە گوێراوە. ئەم کتیبە شیعر و چیرۆک و رۆمان و بیرەوھەری بە مانای دیاری ئەم ژانرەش نییە. بەلام بێ ھیچ شک و گومانیک بابەتە باسکراوەکانی ئەم کتیبە، دەتوانن ببنە ھوینی ھەر دووک بواری لیکۆلینەو و ئەدەبی. توێژەرەکان دەتوانن لە لایەنە جوړا جوړەکانی باسکراو لەم کتیبەدا کەرەسە پیویست بو ھەلسەنگاندنی شیوہ ژبانی پەنابەرانی بریندار بەگشتی و پەنابەرانی کورد بەتایبەتی وەدەست بەینن. ئەدییان و ھونەرەندانیش دەتوانن سەدان سەرداوی ئیلھام لەو بەسەرھاتانە وەر بگرن و بیکەن بە ھوینی ئافراندنی ھونەری و ئەدەبی. لە دونیای ئاکادیمی ئیستادا بواریکی نیواندەقی ھەبێ کە بە بواری نووسینی زانستی جەماوھەری (popu- lar scientific/ Populärvetenskaplig) ناوزەد دەکریت. لەم شیوازی لیکۆلینەو و پیشکەشکردنەدا کە بە پلە یەکەم بواری وتارنووسین دەگریتەو، توێژەرەکان ھەول دەدەن بە زمانیکی تارادەیک ساکارتر بواری زانستی جیوازیەکان بو جەماوھەری شی بکەنەو. ئەم کتیبە، ھەلبەت ئەگەر لە درێژبوونەکی بگوزەریین، دەتوانیبت نمونە یەکی باشی ئەم لقە لە تیکھەلکیشانی زانست و خواستی جەماوھەری بیت. بەم جوړە خوینەری نا ئاکادیمیکی سویدی دەتوانیبت بو ئاگاداری لە رەوشی ژبان و

بەسەرھاتی پەنابەرانی کوردی بەشداربوو لە شەری رزگاریی ولاتەکیان ئاگادار بکریتەو.

لە رۆژگاری ئیمەدا چاپ و بلاوکردنەو کتیب دیارە یەکی سەرتاپا کاپیتالیستیە و شوین و ناوھندی بلاوکردنەو دەتوانیبت کارتیکیەرییەکی زۆری لەسەر فرۆش و برەو پیدانی بابەت و بواری نووسینی ھەبیت. ئەوھەکی کە ناوھندیکی جیکەوتوو بە ناوبانگ کتیبیک چاپ و بلاو بکاتەو، پرسیکی تەنیا سیاسی و ئایدۆلۆژی نییە، بەلکو پرسیکی ئابورییە. ھەلبەت ئەم بواری دیواری چینیان لەنیواندا نییە و ئەم فاکتەرە بە ھاسانی و راستەوخۆ کار دەکەنە سەر یەکتەر. ئەوھەکی کە شوینی چاپی کتیبە کە پۆلونیایە (لەھستان) دەرخەری ئەکتیکی کاپیتالیستیە بو ھەرزان تەواووونی تیجووی ئابوری کتیبە کە بەداخەو چۆنیەتی و ئاستی چاپی کتیبە کە لە خوارییە و زۆربە ی سەردییری بەشە سەرەکیەکانی کتیبە کە جوړیک لە کالیوونەو و رزانی جەوھەریان پیوھ دیارە و ئەمەش جیکە داخە کە ئەو ھەموو زەحمەتە لە باری کفالیتە ی چاپەو مافی خۆی پی نەدرایبیت. ئەمە پەردە لەسەر دەرذیکی دیکە لادەدات و ئەویش پرسی چاپی کتیبە لە ناوخۆ و دەرەوھە کوردستان کە لیرەدا ناکریت باس بکریت و نووسینی دیکە پیویستە.

لە کۆتاییی ئەم نووسینەدا ھە دەکەم ئاماژە یەکی کورت بە ناوھ سەرنجراکیشەکی ئەم کتیبە بکەم، «ئەوھەکی قسە ناکات، نییە». سالی ۲۰۱۲ نووسەریکی سویدی، ستین ئاندیرسون، کتیبیکی ۷۱۲ لاپەرە یی لەسەر ژبان و بەسەرھاتی فەیلەسوفی بە ناوبانگ لودویگ ویتگینستەین (۱۹۵۱-۱۸۸۹) نووسی و ناوی کتیبە کە نا: فەیلەسوفیک کە

داوئەتەو. ئاوردانەووە لە پرس و بەسەرھاتی کەسانیک کە رۆژگارێک بە ئاوانی مەزنی رزگارییەو بەشداریی شەری ئازادبخواری بوونە و لەم ریبازەدا تووشی خەساری جەستەیی و ھەر وەھا دەروونی بوونە، ئەرکیکی زانستی و ئەخلاقییە. تێگەشتن لە ھەلومەرجی ژیان و بەسەرھاتی ئەم مرقۆفە فیداکارانە، بەردی بناخەیی ھەولدانە بۆ کەمکردنەوی ئازارگەلیک کە ئەوان کیشاویانە و دەیکێشن. ھەر بۆیە کاری ئەم نووسەرانە جیی پێزانین و دەستخۆشی لێ کردنە.

* لوند: نیکستروئیم و گاری، ۲۰۲۱، ۱۹۸ لاپەرە.

* لێرەدا دەگوترێت کە رێبەری ئەم ریکخراوەیە عومەر ئیلخانیزادەییە. بەلام ناوی دروستی ریکخراویک کە عومەر ئیلخانیزادە سەرۆکایەتی دەکات لەراستیدا ناوایە: کۆمەلەی زەحمەتکێشانی کوردستان. وێدەچیت نووسەری کتیبە کە لێرەدا ناوی ئەم ریکخراوەیە لەگەڵ ناوی «حیزی کۆمەلەی کوردستان» یان «کۆمەلەی شۆرشگێری زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران» کە لەلایەن عەبدوللا موھتەدیپەووە سەرۆکایەتی دەکرێت لێ تیکەل بوویت.

نەیدەویست قسە بکات. زمان وەک یەک لە تێما سەرەکییەکانی ویتگینستەین بوو و ھەلبژاردنی ئەم ناو لەلایەن نووسەری ژیاننامەیی ئەم فەیلەسۆفەو پەرە لە جوانی و خوازە و ھێما. ویتگینستەین بەو بەناوبانگە کە بەرھەمی فەیلەسۆفانی پیش خۆی نەخویندبوووە و خۆی بە سەرھتای فەلسەفە دادەنا و بە کتیبیکی بچووکەو، تراکتاتوس، کە ئەستەمە لە زۆر بەشی کتیبە کە بەگە، ناوبانگی بە ھەموو جیھاندا بلۆ بوووە. ئەگەر ناوی کتیبە کە ی ئاندیرسۆن لەسەر ویتگینستەین ناویکی خوازەییە، ئەو ناوی کتیبە کە فەرھاد و سیسیلیا و شیخمووس، تیریکە ریک ھاویشتراووتە بابەتیککی راستەقینە و ئامانجە کەشی بەباشی پیکاو. بۆ ئەووی ھەبی دەبێ بناخەفی!

نووسەرانی ئەم کتیبە ئاورپان لە پرسیکی گرنگی بەناھەرائی کورد لە سوید